

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип
Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip
Macedonia

Voronezh State University
Russia

Прва меѓународна научна конференција

Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip Macedonia	Voronezh State University Russia

Прва меѓународна научна конференција Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

Ф И Л К О F I L K O

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016
Штип Штип Stip

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Јулиа Дончева, (Бугарија)
Нецати Демир, (Турција)
Зеки Ѓурел, (Турција)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Данијела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ- Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Биљана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (БиХ)

Технички секретар
Татјана Уланска
Марија Тодорова

Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

Јазично уредување
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Софија Заболотнаја (руски јазик)
Биљана Иванова (англиски јазик)

Техничко уредување
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија
Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование
(1; 2016 ; Штип)

Зборник на трудови / Прва меѓународна научна конференција
филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, Штип = Сборник
статей / Первая международная научная конференц, 18-19 марта
2016, Штип = Conference proceedings / First International Scientific
Conference, 18-19 March 2016, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце
Делчев”, 2016. - 1119 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-308-9

1. Насп. ств. насл. - I. Международная научная конференц
(1; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција филологија,
култура и образование (1 ; 2016 ; Штип). - II. First International
Scientific Conference (1 ; 2016 ; Схтип) види Меѓународна научна
конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип)
а) Културологија - Собери
COBISS.MK-ID 101960202

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Юлиа Дончева (Болгария)
Неджати Демир (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Ахмед Гюншен (Турция)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич- Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Реа Луйич (Хорватия)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Ученый секретарь

Татьяна Уланска
Мария Тодорова

Главный редактор
Драгана Кузмановска

Языковая редакция
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Софья Заболотная (русский язык)
Биляна Иванова (английский язык)

Техническое редактирование
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адрес организационного комитета
Университет им. Гоце Делчева – Штип
Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия
Э-почта: filko.conference@gmail.com
Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Rea Lujic (Croatia)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Conference secretary

Tatjana Ulanska
Marija Todorova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Andonova Albena - FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AT WORK IN A SMALL GROUP.....	17
2. Асимопулос Панайиотис - УМЕНЬШИТЕЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОСЕМАНТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	23
3. Vabic – Vjelic Olgica - APPLICATION OF POETRY WORKSHOPS IN KINDERGARTEN	33
4. Басовска Мери, Ивановска Билјана - НАЧИНИ НА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ – МАКЕДОНСКИ	41
5. Белчев Толе, Младеноски Ранко - МЕТАЛИТЕРАТУРНИТЕ СЕГМЕНТИ ВО „ТЕАТАРСКИ РОМАН“ НА БУЛГАКОВ И ВО „ВЕШТИЦА“ НА АНДОНОВСКИ	51
6. Бердникова Ольга - НОВЫЕ РЕАЛИСТЫ» В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61
7. Бизоев Никола - ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА	71
8. Бијелиќ Бисера – ИМАГОЛОШКИТЕ СЛИКИ ЗА ИСТОКОТ И ЗАПАДОТ ВО ДРАМИТЕ НА ДЕЈАН ДУКОВСКИ И ГОРАН СТЕФАНОВСКИ	81
9. Божиновски Александар, Методијески Дејан - ИНФОРМАЦИОНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПРИВАТНО СМЕСТУВАЊЕ КАКО ФАКТОР ЗА КУЛТУРНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ТУРИЗМОТ	93
10. Величковска Родна - КУЛТУРНА СОРАБОТКА МЕЃУ РУСИЈА И МАКЕДОНИЈА ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ ЗАПОЗНАВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОБРЕДНО-ПЕЈАЧКИТЕ ЖАНРОВИ	101
11. Веновска-Антевска Снежана - ПРАГМАТСКО-КОГНИТИВНИОТ АСПЕКТ НА ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА МОДАЛНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	111
12. Власова Марина - ЭЛЕМЕНТЫ СОКРАТИЧЕСКОГО ДИАЛОГА В ФИЛЬМЕ ДЖИМА ДЖАРМУША «КОФЕ И СИГАРЕТЫ»	119
13. Гилова Лидија - ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТЕТО ВО ПОДРАЧЈЕТО – ПОЛОЖБА НА УЧЕНИЦИТЕ	125
14. Грачева Жанна – МАРКЕМАЛОГИЈА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ АВТОРСТВА ТЕКСТА	135
15. Грујовска Сашка - NOMINA AGENTIS ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	141

16. Ghentulescu Raluca - METAPHORS IN TECHNICAL-SCIENTIFIC TEXTS	147
17. Demir Necati - PETROGLYPHS AS A SOURCE OF URAL-ALTAIC PEOPLE'S LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE	155
18. Денкова Јованка - АНИМАЛИЗМОТ КАКО ТЕМА ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА	163
19. Дѳгтева Јрославна - ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА	171
20. Димова Виолета - РЕЦЕПЦИЈАТА НА РУСКИТЕ ПИСАТЕЛИ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА	179
21. Dimova Mariya, Milcheva Hristina - THE TRAINING OF GERIATRIC SPECIALISTS IN MEDICAL COLLEGE AT TRAKIA UNIVERSITY, STARA ZAGORA, BULGARIA - IMPORTANT TOOL OF SOCIAL POLICY FOR ACHIEVING BETTER QUALITY OF LIFE FOR OLD PEOPLE	185
22. Донев Драган – ПРОБЛЕМИ СО ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПРИ КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ	191
23. Ѓорѓиева Димова Марија – НАРАТИВНИ ХИЈАЗМИ: КНИЖЕВНОСТА КАКО ИСТОРИЈА, ИСТОРИЈАТА КАКО КНИЖЕВНОСТ	199
24. Ѓорѓиевска Ева, Маролова Даринка - КРИЗАТА НА ИСТОРИЈАТА И НА КНИЖЕВНИОТ ЛИК ВО РОМАНОТ „ЧОВЕК БЕЗ СВОЈСТВА“ НА РОБЕРТ МУЗИЛ	209
25. Заболотная Софђа - ИМЯ КАК ХРОНОТОП: О КЛЮЧЕВЫХ ТОЧКАХ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА	217
26. Зайналова Лариса - СОХРАНЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКСПРЕССИВНОГО СИНТАКСИСА С. ДАЛИ В ПЕРЕВОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С. ДАЛИ).....	225
27. Зарецкая Виктория - КОНЦЕПТ МЕССИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Д. РУБИНОЙ «ВОТ ИДЕТ МЕССИЯ!»)	231
28. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - PREFIX NEGATION IN ENGLISH, GERMAN, AND MACEDONIAN LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS - ANALYSIS OF EXPLICIT LEXICAL PREFIX NEGATIONS	237
29. Ивановска Билјана, Кусевска Марија, Даскаловска Нина - ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ И МОДАЛНОСТА КАКО НЕГОВА КАРАКТЕРИСТИКА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	247
30. Ивановска Лела - УЛОГАТА НА СТУДЕНТИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВАЛВАЦИЈА НА НАСТАВНИОТ КАДАР	255
31. Игнатовска – Димитрова Христина – КУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈА НА ЕВРОПСКИОТ, РЕЛИГИСКИ ИДЕНТИТЕТ	263
32. Iliev Krste, Pop-Zarjeva Natalija - THEMATIC AND TEXTUAL COMPARISON OF THE TRAGEDIES HAMLET BY WILLIAM SHAKESPEARE AND ANTIGONE BY SOPHOCLES.....	275

33. Иљина Татьяна - ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ В РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА	283
34. Iskrev Dimitar - KEY CHARACTERISTICS OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL COUNSELING OF SCHOOL'S CLASS.....	291
35. Jakimovska Svetlana - ON TRANSLATION OF CHURCH-SLAVONIC ORTHODOX TERMS IN FRENCH.....	297
36. Jankova Natka, Jovcheska Silvana - THE ART OF BUSINESS ENGLISH	307
37. Јованов Јане - ПЕРСПЕКТИВИ ЗА НОВИ УЧЕБНИЦИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	315
38. Јованов Јане, Ромашевска Катерина - „ИЗГУБЕНАТА ГЕНЕРАЦИЈА“ – „ИЗГУБЕНА“ НИЗ ИСКУСТВАТА И ЗНАЧЕЊЕТО.....	323
39. Јорданов Киро, Чапова Загорка - ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ВРЗ НАСТАВАТА И ОДНОСОТ НАСТАВНИК – УЧЕНИК.....	333
40. Јосимовска Верица - КНИЖЕВНОСТА КАКО СВЕДОК НА ИСТОРИЈАТА	345
41. Југрева Марија - ДИСТОПИСКА ЛИТЕРАТУРА – ПРЕДВЕСНИК НА ИДНИНАТА ИЛИ САМО ТРЕНД ВО МОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА.....	351
42. Караниколова-Чочоровска Луси - ЖЕНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И МЕНТАЛИТЕТ НА ЕДНА РУСКА И ЕДНА МАКЕДОНСКА АНА (ИЛИ: ЗА РОДОВАТА „ДРУГОСТ“ НА ТОЛСТОЕВАТА „АНА КАРЕНИНА“ И НА „АНА“ НА ЈОВАН КОТЕСКИ).....	357
43. Касаповска-Чадловска Милена - КОНСТРУКЦИИ СО АТРИБУТИВНИ ГЛАГОЛИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	365
44. Кеџан Ана - WAS CATHERINE EARNSHAW A VAMPIRE? A REVISITING OF WUTHERING HEIGHTS.....	377
45. Китанов Блаже, Китанова Ирена – ТАЈНАТА НА РУЖАТА ВО МАЛИОТ ПРИНЦ НА ЕГЗИПЕРИ.....	385
46. Китанова Ирена, Петрова Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ЧИТАЊЕТО И РАБОТАТА СО ТЕКСТ ВО ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА.....	393
47. Ковалев Геннадий - К ВОПРОСУ ОБ АВТОБИОГРАФИЗМЕ В РОМАНЕ А.С.ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН».....	401
48. Кожинкова Весна - КОСМОПОЛИТИЗМОТ ВО ТВОРЕШТВОТО НА КОЛБЕ И ЛАФАЗАНОВСКИ.....	409
49. Коробов-Латынцев Андрей - «СМЕРТЬ УНИВЕРСИТЕТА» РЕКОНСТРУКЦИЈА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРИДРИХА НИЦШЕ (ПО РАБОТЕ «ЛЕКЦИИ О БУДУЩНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА»).....	417
50. Коцева Весна, Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК.....	423
51. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - КУЛТУРА, ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ	431

52. Krsteva Marija - BIOGRAPHICAL FICTIONS ABOUT THE GREAT AMERICAN AUTHORS F. SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	439
53. Кузмановска Драгана, Шекеринова Емилија - ИНФОРМАЦИСКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СОВРЕМЕНАТА НАСТАВА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	449
54. Kurteshi Voglushe, Gulevska Valentina - COMPARATIVE MONITORING OF BEHAVIOR OF PROBLEMATIC PUPILS IN KOSOVO AND MACEDONIA	457
55. Kyrchanoff Maksym W. - LITERATURIZING MODERNIZATIONS IN PRE- AND POST-MODERN SOCIETIES: DESTRUCTION OF ARCHAICNESS IN CONTEXTS OF INTELLECTUAL OPPOSITIONS OF BARBARISM AND CIVILIZATION CATEGORIES IN HISTORICAL TIME	463
56. Kyuchukova Sylvia - INCLUSION OF CHILDREN RAISED IN INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH BEHAVIOR.....	475
57. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ СМИ	483
58. Леонтиќ Марија - A1 и A2 ЗАЕДНИЧКИ РЕФЕРЕНТНИ РАМНИШТА НА ЗАЕДНИЧКАТА ЕВРОПСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА ЗА ЈАЗИЦИ И НИВНАТА ПРИМЕНА ПРИ ПОДГОТВУВАЊЕ УЧЕБНИЦИ ЗА УЧЕЊЕ ТУРСКИ ЈАЗИК ВО ТУРЦИЈА И ВО МАКЕДОНИЈА	489
59. Мајхошев Андон – ГОВОР НА ОМРАЗА ВО ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ ВО РМ. ПРИМЕРИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	501
60. Макаријоска Лилјана, Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА МИХАИЛ РЕНЦОВ	509
61. Малинов Зоранчо - ШТИП, „ЧЕТ’РСЕ“ И УНЕСКО - КАКО ДА СЕ ИСКОРИСТИ ВПИШУВАЊЕТО НА ШТИПСКИОТ ОБИЧАЈ НА СВЕТСКАТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ЛИСТА НА НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	515
62. Мануковска Татјана – ЗИМНИЕ СВЯТКИ В С. ПЕРШИНО И СИНИЕ ЛИПЈАГИ НИЖНЕДЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	523
63. Марковиќ Михајло, Новотни Соња - ЗА НЕКОИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ (МИНАТО, СЕГАШНОСТ И ИДНИНА)	533
64. Меркулова Инна - ПАРАМЕТРИЧЕСКИЈ АНАЛИЗ ЛЕКСИКИ МАКЕДОНСКОГО ЈАЗИКА	541
65. Меркулова Ирина, Марјана Розенфелд - ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РОССИЙСКИХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ	549
66. Методијески Дејан, Голаков Костадин - ПРЕГЛЕД НА ПОЗНАЧАЈНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ	555
67. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ	565

68. Мирчева-Бошевска Билјана - МОЖНОСТИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕВОД НА ФРАЗЕМИТЕ	573
69. Михайлова Елена, Цзяннань Чжан - КОНЦЕПТ «МУЗЫКА» В ТВОРЧЕСТВЕ С.В. РАХМАНИНОВА В КОНТЕКСТЕ РАЗЛИЧНЫХ ИСКУССТВ	581
70. Михајловиќ Костадиновска Сања – МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	591
71. Молчанова Н. - АСТРАЛЬНИЙ КОСМОС КОНСТАНТИНА БАЛЬМОНТА	605
72. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	615
73. Нацев Трајче, Веселинов Драган - КУЛТУРНАТА ИСТОРИЈА НА ШТИП ВО ПРАИСТОРИЈАТА	623
74. Недюрмагомедов Георгий - СОДЕРЖАНИЕ ТЕОРИЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТАРШЕКЛАСНИКОВ РЕАЛИЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛАХ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА	631
75. Ниами Емил - ПОЛИТКОРЕКТНОСТА ВО МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА СРЕДИНА	639
76. Никодиновски Звонко - СЕМИОЛОГИЈАТА НА ЖЕНАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - ЖЕНАТА ВООПШТО И ФИЗИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖЕНАТА	645
77. Николовска Кристина - ПОЕТСКИОТ БЛЕСОК НА ГЕНАДИЈ АЛГИ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	655
78. Ничева Весна, Ашкилова Маја, Иванова Адријана - ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК	663
79. Новотни Соња, Марковиќ Михајло - КОНТРАСТИВНОСТ НА ДИЈАХРОНИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ПРИКАЖАН ПРЕКУ СТАРОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ	669
80. Орлов Алексей - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОРТРЕТ РЕВОЛЮЦИИ В КНИГЕ ИВАНА БУНИНА «ОКАЯННЫЕ ДНИ»	681
81. Петрова Снежана – ИНТЕРКУЛТУРНОСТА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА (РАЗМИСЛУВАЊА ЗА КУЛТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИСКИТЕ И ОБРАЗОВНИТЕ ПЕРСПЕКТИВИ)	691
82. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Коцев Митко - ВОСПИТНАТА ФУНКЦИЈА НА УЧИЛИШТЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	699
83. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Китанова Ирена, Коцева Даниела - СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ КАКО ОРГАНИЗАЦИСКИ СИСТЕМ	707
84. Петрова-Џамбазова Снежана – МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМНИ ПОРАКИ	713
85. Петровска-Кузманова Катерина - МАКЕДОНСКИТЕ ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА НИКИТА ИЛИЧ ТОЛСТОЈ	719

86. Popova Ana - THE REPRESENTATION OF ST. NICHOLAS THE WARM-HEARTED PROTECTOR AND ST. SIMEON THE STILYTES IN THE CHURCH OF ST. GEORGE AT POLOŠKO	727
87. Pop-Zarjeva Natalija, Iliev Krste - THE BYRONIC HERO: EMERGENCE, ISSUES OF DEFINITION AND HIS PROGENIES	741
88. Попоска Соња - АКЦЕНТОТ И АКЦЕНТСКИТЕ ЦЕЛОСТИ ВО ЈАЗИКОТ НА МЕДИУМИТЕ	749
89. Правдина Ирина - КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛИЗ ТЕРМИНОВ РОДСТВА В ДИАХРОНИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОВ).....	759
90. Пресилска Јасмина – ВЛИЈАНИЕТО НА ФРАНЦИЈА И ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА ВО БИТОЛА	765
91. Продановска Весна - ВАЖНОСТА И ПРИОДИТЕ ПРИ ПРЕДАВАЊАТА ПО ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	775
92. Пухова Татјана - РАСТИТЕЛЬНЫЕ ОБРАЗЫ В ВОРОНЕЖСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ОБРЯДАХ	785
93. Ramadanski Draginja L. - SOVIET BOOK OF THE DEAD	797
94. Ряполов Сергей - ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ» ВАСИЛИЯ НИКОЛАЕВИЧА КАРПОВА И ФОРМИРОВАНИЕ ОРИГИНАЛЬНОЙ РУССКОЙ ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ	805
95. Сандева Васка, Деспот Катерина - АРХИТЕКТОНСКИ ЗАВЕСИ ВО ПРОСТОР ПРИЧИНА ЗА ДРАМАТИЧНОСТ ВО ПРОСТОР.....	817
96. Сидорук Екатерина - «МАССОВЫЙ» ЧЕЛОВЕК В КОНТЕКСТЕ РОЕВОЙ ЖИЗНИ (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ГОЛУБОЕ И КРАСНОЕ», РАССКАЗА «КЛЮЧАРЕВ И АЛИМУШКИН»)	825
97. Симионска Магдалена - МОРФОСИНТАКСАТА И МЕСТОПОЛОЖБАТА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА НАЧИН ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	829
98. Симоска Силвана – ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ.....	839
99. Sîrbu Otilia - BETWEEN SACRED AND PROFANE.....	857
100. Smilkova Viktorija - INTER-LINGUSTIC ANALYSYS OF APOLOGIES IN MACEDONIAN AND ENGLISH	863
101. Ставрева Веселиновска Снежна, Кирова Снежана - КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА	877
102. Стојанов Трајче - ДОСТОЕВСКИ КАКО ЛИТЕРАЛИЗАЦИЈА НА ФИЛОСОФИЈАТА НА СОЛОВЈОВ	887

103. Стојаноска Иванова Татјана, Анастасовски Иван, Томевска Илиевска Елизабета - ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ И СПОРТОТ	899
104. Сулејмани Умит, Челик Махмут - МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА ЧАСОВИТЕ ПО ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ СПОРЕД ПРОЦЕСИТЕ НА КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ	905
105. Тамкина Вера - МУЗЕЙНОЕ ЕКСПОНИРОВАНИЕ КАК ХУДОЖЕСТВЕННА ПРАКТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЕТАПЕ.....	915
106. Танеска Александра П., Здравковска-Адамова Благојка - ИСКАЖУВАЊЕ МИНАТОСТ СО СУМ И ИМАМ-КОНСТРУКЦИИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СО ОСВРТ НА НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК.....	923
107. Тантуровска Лидија - „МАША И МЕДВЕДЪ“ НА МАКЕДОНСКИ	933
108. Тасевска Марица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ГЕРМАНСКИТЕ ЈАЗИЧНИ ВАРИЕТИТИ ВО АВСТРИЈА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ Ј АЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК „SCHRITTE INTERNATIONAL“.....	943
109. Тернова Татјана - ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЈА А. МАРИЕНГОФА В РОМАНЕ «ЕКАТЕРИНА»	951
110. Тефова Маја Ѓ. - ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС / НАСТАВАТА ДЕНЕС	959
111. That Thanh-Vân Ton – LA COMMUNE DE PARIS: UNE PAGE D’HISTOIRE MÉCONNUE, DÉFORMÉE VOIRE OUBILÉE.....	971
112. Тихонова Ольга - ОСНОВЫ ТИПОЛОГИИ И ЭВОЛЮЦИЈА РОМАНТИЧЕСКОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА	979
113. Тодорова Марија, Коцева Весна - ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	989
114. Тоевски Свето - ЗНАЧЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ПЕДАГОШКИ ТЕОРИИ И НА ЕФЕКТИВНАТА ИНТЕРАКТИВНА НАСТАВА - ПОГЛЕД НА ПРАКСАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТИ И НА ЈАЗИЧНИОТ ОДДЕЛ НА МИТ ИНСТИТУТОТ	997
115. Трајкова Мира - АКЦИОНА ПЕРСПЕКТИВА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ЗА НАСТАВАТА ПО ФРАНЦУСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК: AGENDA И VITET	1017
116. Уланска Татјана, Кузмановска Драгана, Кирова Снежана - СЕМАНТИЧКА СПОРЕДБА НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА СРОДСТВО ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ СО МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК	1029
117. Фролова Анна - ЯЗЫК КЛАССИКИ И ЯЗЫК СОВРЕМЕННОСТИ В ПЬЕСАХ-РЕМЕЙКАХ С. КУЗНЕЦОВА И О. БОГАЕВА «НЕТ ПОВЕСТИ ПЕЧАЛЬНЕЕ НА СВЕТЕ...» И С. ЖАТИНА «РОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА: ВОРОНЕЖСКИЕ СТРАДАНИЯ».....	1035
118. Холина Дарња - ЭКСПРЕССИВНЫЙ СИНТАКСИС В ПОЭЗИИ У.Б. ЙЕЙТСА.....	1043

119. Хохонин Дмитрий - МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ, СВЯЗАННЫХ С МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ И ПРОФЕССИЕЙ	1053
120. Христовска Соња – ЈАЗИКОТ ВО МОИТЕ СОНОВИ И СОНОВИТЕ НА МОИТЕ БЛИСКИ	1063
121. Цветановски Гоце - МАКЕДОНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА НЕКОИ РУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ	1071
122. Цубалевска Мери - АСПЕКТИ НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СТАРΟΣЛОВЕНСКАТА ЛЕКСИКА	1079
123. Челик Махмут, Сулејмани Умит - КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН ЗБИРКАТА РАСКАЗИ „СЕДМОГЛАВИОТ ЏИН“ НА МУСТАФА КАРАХАСАН	1089
124. Чернобаева Алла - ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ГРЕХЕ И О ВОЗМЕЗДИИ В ВОРОНЕЖСКИХ ДУХОВНЫХ СТИХАХ	1097
125. Чуносова Ирина - РАЗВИТИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	1103
126. Швецова Ольга - ЯЗЫКОВОЙ ОБРАЗ АНТИУЧЁНОГО (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ И. ГРЕКОВОЙ «КАФЕДРА»).....	1109
127. Шутаров Васко - ДИНАМИЗИРАЊЕ НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО РУСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ОДНОСИ, НАЈНОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	1117

ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС /

НАСТАВАТА ДЕНЕС

Маја Ѓ.Тефова

¹м-р, професор по македонски јазик и литература во СОУ „Св.Кирил и Методиј“ - Неготино

Наставниот процес денес

За правилната употреба на стандарднојазичната форма на македонскиот јазик важна е улогата на воспитно-образовниот процес. Прво и најважно ваквата реализација го означува и соодносот со комуникацијата во целосното формирање на личноста. Преку овој процес ќе се издигне јазикот на висок степен: јазичниот израз во однос на културата и јазичниот израз во однос на комуникацијата. Во наставниот процес, младите го насочуваат вниманието кон негување на изразното читање, анализа на комплексни текстови аудио и визуелно, со различен јазичен израз преку дискусии, дебати, расправи за постигнување на целта-усвојување на македонскиот литературен јазик. Во наставниот процес постои интегрираност во планирањето на наставните програми и содржини, примената на дидактичко-методиските стратегии во наставата, групната и тимската работа за време на наставниот час. Се внесуваат интерактивни форми и постапки во наставниот час. Бидејќи се работи за усвојување на мајчиниот јазик и одлична комуникација се бара од учениците примена, модификација и трансформација во поглед на јазичниот систем. Посебно преку критичко размислување и интеракција се постигнува целта-одлично усвојување на целите и задачите на наставниот час и прифаќање на јазичниот код. Важна е улогата на наставникот. Тој не треба само да пренесува знаење туку и да се труди да ги охрабрува учениците, да ги мотивира, да ги зацврсти како личности со свои ставови и критериуми. Неоспорен е фактот дека се јавува и мотивацијата како клучен елемент во развивањето на свеста и љубовта кон наставниот предмет, а сето тоа постигнато преку професионализмот на наставникот, односно комуникацијата што тој ја воспоставува меѓу него и учениците во наставниот час.

Клучни зборови: *наставен процес, јазик, професионализам, интеракција, комуникација*

Образованието треба да ја формира личноста и преку него да се пренесува не само знаење туку и стилска вредност. Училиштето како воспитно - образовна институција и наставниот процес во него ја дефинира важноста и правилната употреба на македонскиот литературен јазик не само на часовите по мајчин јазик туку и по останатите предмети што се изучуваат.

Идејата во поглед на прифаќањето на стандардниот јазик е тој да се спои во наставата со јазикот на комуникацијата воопшто (наставниот процес) и функционалните знаења¹ (навики, способности и вештини за јазично комуницирање во средината).

Културните вредности кои се афирмација во општеството се одлика на нацијата. Посебно место зазема јазикот и неговото учество во институциите на системот. Улогата на јазикот е од посебна важност поставена во училиштето. Оттука младите ќе ја развиваат свеста за прифаќање и усовршување на јазичниот израз во воспитно – образовниот процес.

Јазикот како средство за комуникација, претставено како широко море на модалитет на мислата почнува од најразлични хипотетички и секаков вид искази и на тој начин се манифестира воспитно - образовната цел каде на преден план е поставен јазикот. За да може да се реализира наставната цел, наставникот треба постепено според дидактичките и педагошките компетенции да го инволвира јазикот повторно поаѓајќи од фактот дека јазикот е ,пред сè, средство за комуникација.

Јазикот како средство за комуникација има за задача да ги оспособи учениците да комуницираат за соодветни категории во системот - јазик во определен јазичен контекст.

- Давање и барање фактички информации (известување, раскажување, корегирање итн.);
- Изразување на интелектуални ставови (изразување, согласување, несогласување, сигурност, несигурност итн.);
- Изразување на емоционални ставови (изненадување, надеж, разочарување, загриженост, страв итн.) и
- Вовед и обработка на различни теми (предупредување, убедување, давање упатства за работа итн.)

¹ Гордана Алексова, „Наставата по јазик во функција на јазичната култура на младите“, *Култура и јазик*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2009.

Централно место како предмет во воспитно - образовниот систем е предметот македонски јазик. Овој предмет е поврзан и со останатите предмети во наставниот процес². Преку него се поставуваат темелите на мислење и комуникација во сите сфери на прифаќање и употреба на јазикот како форма на изразување (писмено и усно). Македонскиот јазик е основен и најважен наставен предмет врзан и интегриран во системот на воспитно - образовниот процес. Тој е во директна линија и со другите наставни предмети и е показател на целата нација и во државата и надвор од неа. Со тоа македонскиот јазик добива голема национална вредност.

Наставата е значајна ако се користат сите можни педагошки нагледни средства, а исто така во наставниот процес е важна и теоријата. Оттука образованието треба да го следи напредокот на науката и техниката и да се доближи до новите генерации што доаѓаат. Огромен ефект во образовниот процес се постигнува преку улогата и значењето на наставата со сите реформи и новини кои се афирмација и придонес за новото и современото образование во Р.Македонија.

Развојот на наставата во современите услови во училиштето се во однос на новиот начин на водење на наставниот процес. На почетокот малку модерно, но денес успешно. Со внесувањето на модерната или т.н интерактивна настава се внесоа коренити промени кои дадоа позитивни резултати и во поглед на зголемување на креативноста и критичкото размислување на учениците и во поглед на усовршувањето на јазичниот израз кај учениците од средното образование. Во рамките на интерактивната настава во наставниот процес за целосното прифаќање на македонскиот литературен јазик од страна на учениците потребно е да се внесуваат сè повеќе говорни вежби, тимски и групно. Тоа ќе значи „опуштање“ во говорната и писмената комуникација во поглед на употребата на јазикот.

Во наставниот процес од современ пристап мора да постои интегралност во планирањето на наставните програми и содржини, примена на дидактичко - методиските стратегии во наставата, групната и тимската работа за време на наставниот час, индивидуализација на наставата.

Во рамките на интерактивната настава следуваат определени и важни постапки прво предложени од наставникот, а потоа прифатени од

² Јелица Николовска, „Македонскиот јазик во проектните процеси на предучилишно воспитание и на основното образование“, *Македонскиот јазик во јавното општење*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2000, стр.135.

ученикот. На пр: наставникот ги упатува учениците на размислување врз основа на дадени предлози од нивна страна. Бидејќи се работи за усвојување на мајчиниот јазик и одлична комуникација, се бара од учениците различни варијанти, модификации и трансформации во јазичните форми од јазикот. Притоа треба да се земе во предвид рационализмот и логиката, а да се тргне настрана сентименталноста и емотивноста. Сето тоа прифатено од учениците ќе значи интерактивен приод и на тој начин се јавуваат многу прашања поврзани со дадената тема. Притоа се усвојува несвесно јазикот за комуникација. Исто така се прават и корекции од страна на наставникот и се потенцира важноста на материјата што се изучува како и ослободување за правилна употреба на мајчиниот јазик. Со кретивното вложување на наставникот се дава предност на интерактивната настава. Во основните заклучоци треба да се нагласи и фактот дека се стимулираат сите ученици подеднакво за учество во наставниот процес. Исто така за да се постигне правилно јазично изразување наставникот треба одлично да го знае и применува македонскиот стандарден јазик.

Во рамките на интерактивната настава се потенцираат и следните карактеристики: правилно усвојување на јазичната норма, напредок во наставниот процес во поглед на говорната култура, култивирање на јазикот, јазичниот и говорниот израз во рамките на наставните часови и во средината или опкружувањето итн. За таа цел се јавуваат и многу истражувања со посебни инструменти и техники. Како инструменти во интерактивната настава се јавуваат: тест за артикулација, тест за реченица, тест за речник, тест за пишување, тест за читање и пишување и др. Како техники се јавуваат: тестирање, анкетаирања, анализи³. Притоа во рамките на интерактивната настава на часот по мајчин јазик може да се користи на пр. еден дневен или неделен весник и во него да се пронајдат од страна на учениците туѓите зборови. Во рамките на часот учениците преку критичко размислување ги заменуваат туѓите зборови со свои, домашни или ги прифаќаат зборовите како туѓи. На пр: *деноминација* - *потен* (лат.јазик) и *de-* префикс со негативно значење. *Деноминација*= *одземање*; *дефокусира* = *свртува внимание*; *инволвира* = *вовлекува*; *инфузија* = *внесување*; *легитимен*, *легитимација* = *според законот*; *безбедност* = *сигурност*; *обелоденува* = *изнесува на виделина*; *професор*, *академија*, *дискусија* итн.

³Атанас Николовски, „Македонскиот јазик во говорот на децата, учениците и наставниците во предучилишното и во основното воспитание и образование“, *Македонскиот јазик во јавното општење*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2000, стр.140.

Наставникот не треба само да пренесува знаење туку и да се труди да ги охрабрува учениците, да ги мотивира, да ги зацврсти како личности со свои ставови и критериуми. Истовремено да бидат полни со ентузијазам за успех, способни да се надградуваат и насочуваат кон вистинските човечки вредности. Преку часовите учениците да бидат креативни и со помош на интерактивната настава да се водат дебати и различни размислувања со длабока анализа во секој дел од она што се изучува. На тој начин ќе се јавува почесто и критичкото размислување и сериозно ќе се внимава и на начинот на изразување на мислата и посебно правилната употреба на јазикот. Исто така да се употребува во сето тоа и тимската работа и да се потенцира колективното размислување на учениците и стилот на учениците. Наставникот треба да ги следи учениците во сите активности кои тој самиот ги воведува и сето тоа ќе даде позитивни резултати. Учењето, стекнувањето на нови знаења е мошне сложен психолошки процес кој бара од учениците голема концентрација и мотивација. Науката определила внатрешна и надворешна мотивација. Внатрешната е вистинска мотивација. Ученикот учи за да научи. Мотивацијата произлегува од љубовта кон наставниот предмет, а таа е поттикната од професионалната работа на наставникот, односно комуникацијата што тој ја воспоставува меѓу него и учениците во рамките на наставниот час. Учениците на тој начин се интересираат за наставната содржина, учат и комуницираат за време на наставниот час, тие се пофалени или критикувани од наставникот итн.

Наставникот треба да биде добар едукатор. Прво, воспитувач кој истовремено ќе објаснува и го претставува јазикот во секојдневието. Второ, да употребува секакви зборови кои се богатство во јазикот за да можат учениците често да ги користат и да се навикнуваат на тие зборови паралелно и во стандардниот јазик и во разговорниот јазик. Во наставниот процес голема е важноста на наставникот во поглед на употребата на јазикот во правилна и стандардна форма. Ученикот го усогласува разговорниот јазик со стандардниот јазик. Оттука педагогијата се насочува кон индивидуалниот пристап и се прифаќа во наставниот процес само формата на стандардниот македонски јазик. Наставникот треба да се труди да го развие критичниот дух кај учениците, развивање на патриотското чувство и сл. Учениците во наставниот процес се на ниво на наставникот во однос на поедноставување на главните особености на јазикот. Кон сето тоа треба да „тече“ своевидна интерактивна настава, односно на иста линија и наставникот и ученикот. На тој начин учениците се слободни на часот, не покажуваат срам, чувство на инфериорност.

Наставникот што предава мајчин јазик е потребно да вложи огромен напор за да ги пренесе сите граматички и правописни правила за да се совлада стандардниот јазик со сите норми и правила. За да се совлада и научи стандардниот јазик е потребно да се збогатува вокабуларот секојдневно. Тоа да се прави преку читање на литература и преку стилското изразување на мислата. Наставникот во воспитно - образовниот процес преку сево ова може да бара од учениците чист јазик и правилна употреба на граматичките структури. Тоа значи дека улогата на наставникот е подучувач на состојбата, во случајот најмногу во наставниот час. Наставникот треба да им се обраќа на учениците без да ги именува, а со тоа и учениците би биле слободни и сугурни во тоа што го учат на часот како и заемниот однос ученик-наставник.

За да се оствари еден чин на комуникација во рамките на наставниот час потребно е да се користат сите можни начини за пренесување на мислите и да постои отворен приод на наставникот кон учениците, да ги мотивира, да ги внесе целосно во темата и избраната содржина. На тој начин ќе се употребуваат во рамките на наставниот час и различни форми во поглед на внесување богатство на јазикот. Потребно е да користат различни наставни методи: експеримент, есеј, набљудување и анализа и сл. Во однос на збогатувањето на лексиката исто така треба да се употребуваат синоними и да се постигне голем ефект во сето тоа. Имено, учениците да не бидат само пасивни слушатели во рамките на наставниот час, туку носители на дејството на часот. Односно тие да го водат текот на часот.

Наставниците кои предаваат јазик како средство за комуникација треба да поседуваат голем интелектуален и професионален капацитет за да можат на учениците да им презентираат повеќе примери за изразување на една иста мисла со мали модификации користејќи ги стилските фигури (метафори, споредби и сл.) и да дојдат до определена совршеност. Тоа ќе го развива и стилот кој паралелно ќе се гради и кај наставникот и кај учениците.⁴

Во јазичниот израз кај наставникот и кај ученикот треба да се бара: познавањето на граматиката на стандардниот македонски јазик, правопис, лексика, индивидуалниот јазичен израз, убедливоста на говорењето, говорната рационалност, милозвучноста на изразот, привлечноста, јасноста, течноста и точноста на говорот, динамичноста и логичноста на јазичниот израз⁵.

⁴ Олгица Додевска Михајловска, op.cit

⁵ Стојка Бојковска, op.cit., стр.152

Во наставниот процес се создава потребата за правилна употреба на стандардниот литературен јазик. Тоа се постигнува преку наставната содржина, наставните цели, дидактичките средства (слики, шеми и др.), употреба на аудиовизуелни средства. А во однос на лексиката да се внесува поголема активност и креативност кај учениците. Во наставниот процес употребата и користењето на литературниот, нормативниот и стандардниот јазик треба да биде на високо ниво.

За целосно прифаќање на јазикот како основен стимул во целокупниот наставен процес, се применува во рамките на интерактивната настава способност на учениците за самостојно учење. Тоа се манифестира преку: самостојно учење на часот, самостојно домашно учење и самостојно учење со поврзување. Во сите три вида главниот елемент е насочен кон примена на јазикот, прво македонскиот литературен јазик, а исто така и употребата на дијалектот како неизбежен дел во тој процес. На овој начин не постои никаква поделба во однос на интелектот на учениците. Имено, тие се насочуваат кон критичко размислување и манифестирајќи го јазикот се внимава индиректно на изразот и слободата на мислење.

Во поглед на наставниот и образовниот процес, воопшто, е присутна неупотребата на стандардниот јазик на другите наставни часови. Тоа значи се развива процесот на деформација на јазикот во училиштата од страна на определени наставници. Според Блаже Конески: „Училиштето мора да биде расадник на нашиот литературен јазик“. Негувањето и доследната примена на македонскиот стандарден јазик за секој наставник треба да претставува обврска и должност без разлика кој наставен предмет го предава.

Целта на наставата по македонски литературен јазик е да ги продлабочува и да ги проширува знаењата за мајчиниот јазик воопшто. Учениците преку тоа ќе се здобијат со знаења и способности за слободно изразување кое ќе биде важно и за развојот на правилно воспитана и културна личност. Наставниците мора да бидат максимално подготвени за својата „мисионерска“ цел. Тие треба да го внесат македонскиот јазик меѓу своите ученици преку разни форми и постапки и да всадат љубов кон сопствениот јазик за да можат да се оспособат за целосна и правилна примена на литературниот јазик, како во училиштето, така и надвор од него. Наставникот треба да ги изнесе своите видувања дека ученикот е тој што треба да го следи наставниот процес, но и процесот на размислување и да се обидува преку јазичните познавања поткрепено со граматички правила јасно и коректно да се изразува.

Во наставниот и образовниот процес често наставникот ја определува наставната активност и ги води учениците кон постигнување на наставната цел и целосно прифаќање на наставната содржина на часот. Посебно наставникот дејствува во изборот на темата која е предмет на наставниот час и истовремено преку прашања ги поттикнува учениците на ослободување за правилно користење на јазикот. Со тие јазични вежби се ослободуваат учениците и го прифаќаат стандардниот јазик и редовно го употребуваат. На пр: се определува конкретна тема за писмено изразување од страна на наставникот. Прво, се даваат конкретни насоки за усвојување на поставената задача на учениците. Потоа се дефинираат определени зборови кои упатуваат на креативно и критичко размислување на учениците во однос на темата на која е потребно учениците писмено да одговорат. Исто така им се посочува на учениците да внимаваат на композицијата на темата, како и на правописните правила. На крајот се оставаат учениците да ја пишуваат зададената тема.

Треба да се алудира на свеста на секој наставник дека тој е стожер, гласноговорник за употреба на македонскиот литературен јазик. Во наставниот процес честопати од страна на наставникот се задава определена задача на учениците (писмен состав - есеј) кој се работи и за време на наставниот час, а може да се работи и како домашна задача. Треба да се постигне посакуваниот ефект во однос на развојот и прифаќањето на стандардниот јазик. Прво се поаѓа од функционалните особености на јазичната норма и тоа се надополнува со лексички и стилистички особености. Ефектот не се постигнува со оценување туку со критичко размислување во поглед на усвојувањето на јазикот во форма на говорно изразување. Сето тоа се постигнува со добро смислени реченици кои се кратки и јасни. Со нивната употреба учениците го вежбаат јазикот и говорот заедно.

Грижата за јазикот треба да биде важна за сите, а на прво место во наставниот процес. За писменото и усното изразување на наставникот важни се нагледните средства и материјалите кои треба да ги користи наставникот во наставниот процес. Сите тие нагледни средства (аудиовизуелни, учебници, информатичка технологија итн.) се важен фактор за развојот на јазичната култура и кон сеопштата култура на ученикот. Наставникот во наставниот процес во однос на изучувањето на македонскиот литературен јазик треба да биде добро „поткован“ со сето тоа што значи целосно прифаќање на новините во наставата во зависност од ситуацијата и спецификата на наставниот час. Сето тоа бара од наставникот

добро подготвени предавања. Исто така во рамките на наставниот час потребно е наставникот да им дава на учениците практични примери од секојдневниот живот и преку тие примери учениците полесно да ги совладуваат нормите и правилата на стандардниот јазик. Нормираниот јазик треба да се употребува во наставниот процес не само на часовите по мајчин јазик туку и на останатите часови.

Од јазична страна посебно е важна улогата на наставникот во наставниот час. Посебно тоа се гледа во целите и насоките кои ги прави наставникот во рамките на дневната подготовка за наставниот час и начинот на презентација пред учениците. Истовремено се внесуваат и наставните методи и техники кои му даваат убавина на часот, но истовремено служат и за мотивација на учениците во рамките на наставниот час. Можат да се користат и аудиовизуелни средства и други материјали. Сето тоа претставува предуслов за успешна реализација на наставните содржини. Часот треба да биде еден вид на дебата меѓу учениците кои имаат различна компетенција за говорење и за анализирање. Наставникот треба да им помага, да ги стимулира учениците, да го формира нивниот стил. Тоа е сложена и тешка работа, но трудот вложен секогаш дава одлични резултати. При таквата обработка на материјалот на часот секогаш ќе се стимулира ученикот да го користи јазикот како средство за комуникација, за изразување на својот дух, сентимент со сите изразни средства што јазикот му ги нуди. Да се организира натпревар по јавно говорење. Да се организира конкурс за најдобар есеј на претходно дадена тема. Да се работи во групи. Да се прават проекти. Во дидактиката се вели „чекор по чекор“ систематски да се учи вокабуларот (речникот) почнувајќи од основните форми, па сè до сложени активности на часот со добри наставни подготовки (основни цели, функционални, воспитни итн). Честопати наставникот треба да се навраќа назад во изучениот материјал и да го надоградува следниот преку вежби и креативност во наставниот процес. За доближување кон македонскиот литературен јазик, наставникот треба во рамките на наставниот процес да користи форми и постапки за да се развива и правилно да се употребува стандардниот јазик. На пр: да се организираат часови за раскажување, дебати, критички осврти (есеи, интервју итн.), читање на текстови со различна содржина (уметничка и научна), секојдневен говор преку играње на улоги и бура на идеи и сл. Од ваквите часови учениците согледуваат дека вредноста на литературниот јазик е поголема од онаа на дијалектот, бидејќи богатството на зборови и изразот на мислата ќе се движи во нормите на стандардниот јазик. Означените разлики помеѓу дијалектот и литературниот

јазик се можност наставникот да обрне внимание на грешките што ги прават учениците во нивното јазично изразување⁶. Тоа значи дека треба да започне едукација за поправка на грешките и насочување на учениците кон правилна употреба на стандардниот јазик. На пр: наставникот за време на наставниот час организира вежби за отстранување на грешките. Се одбира дијалектен текст од страна на наставникот и потребно е учениците да го презентираат усно и писмено на македонски литературен јазик. Исто така учениците можат за време на наставниот час да прераскажуваат, да опишуваат, да известуваат, да пишуваат состави, да составуваат игри со зборови итн.

Во зависност од возраста на учениците и нивниот интелектуален капацитет, наставникот избира еден текст (литературен, новинарски и сл.) и им го чита на часот неколкупати со променлива брзина. Текстот може да биде снимен и на аудио - дискета. Притоа се забележуваат основните елементи во активноста на часот:

1. Учениците треба да ја сфатат содржината на текстот определувајќи го главниот збор- „ключот“ во текстот, а не мораат да навлегуваат во деталите на текстот.
2. Некои зборови содржат повеќе информации (да се дефинираат).
3. Потребно е да се реконструира текстот говорно, односно усно.
4. Да се постави шема на таблата за полесно да се разбере целта искажана во определениот текст.
5. Ако постои можност да се слушаат и др. текстови за да може да се прави споредба со текстот што треба да се обработува на часот. Учениците имаат време за размислување за да можат подоцна и слободно да раскажуваат. Не треба да постои дилема и страв, туку слобода во мислата и во говорот.
6. Да се прифати констатацијата дека целосно ќе биде прифатен и разбран текстот. Важно е јазикот да биде на висина. Исто така и учеството на учениците да биде на задоволително ниво.

На овој начин и наставната цел е остварена.

Секој наставник со својот професионален ангажман е одговорен пред самиот себе и пред општеството. Наставникот работи со учениците и за време на наставниот час, но и во дополнителните и додатните часови. Исто така во поглед на интерактивната настава често наставникот е во комуникација со учениците и надвор од наставниот процес или во секојдневната средина. На современиот наставник му се потребни солидни образовни и педагошко - дидактички програми, бидејќи за современо образование се потребни современи и едуцирани наставници. На почетокот

⁶ Коста Пеев, op.cit, стр.27

е потребен најзначајниот фактор во образованието за изградувањето на свеста кај сите подеднакво (кај наставниците и учениците) за прифаќање и употреба на македонскиот литературен (стандарден) јазик. Наставникот е тој кој најмногу влијае за формирањето на ученикот како одговорна и совесна личност за прифаќање на училишните обврски и во слободното време. Односот наставник – јазик - ученик се јавува како неоспорен факт во наставниот и образовниот процес и тие елементи постојано се дополнуваат, а потребно е и континуирано да се развиваат. Ако не постои тој однос во училиштето би се јавиле определени деформации во јазикот и во говорот до т.н јазична некултура и ниско изградена јазична свест. Во наставниот процес мора да се дојде до посакуваната цел: негување на јазичниот израз на наставникот и јазичниот израз на ученикот. Наставникот е „ключот“ од кој зависи како ќе се формира стилот на ученикот.

Во ликот на наставникот учениците треба да го препознаат ликот на својот родител, нежен, одмерен и строг. Важно е наставникот да биде близок со учениците и во секое време да им дава поддршка и совет, а истовремено да биде почитуван и пример за нив. Доброто објаснување од страна на наставникот на часот секогаш ќе даде позитивен резултат, а со тоа и одличен успех за прифаќањето на мајчиниот јазик правилно без тешкотии.

Во текот на наставниот процес учествуваат и учениците и наставникот паралелно. Исто така наставникот преку конкретни примери треба да се труди да го збогатува лексичкиот фонд на учениците преку синоними, антоними и други зборообразувања. Исто така треба да се користат и вежби на трансформација, на супституција, на номинализација итн (*1. Возот доцнеш и јас чекав еден час. 2. Заради доцнењето на возот чекав еден час.*)

Наставникот треба да има широки познавања од психологијата, социологијата, етиката, а посебно ако се однесува за предмет каде основата е усвојувањето и правилната употреба на стандардниот литературен јазик. Наставникот како пренесувач на знаења во поглед на јазичните правила и норми мора да изгради систем од педагошки и дидактички елементи за да ја постигне својата професионална цел.

Задачи на еден наставник - професионалец: 1. Редовно да поставува домашна задача. 2. Прегледување на домашната задача. 3. Учениците да пишуваат на слободни теми. На пр: наставникот да им даде идеи, односно насоки на учениците за пишување. 4. Редовно да се применуваат дебати. На пр: се вежба размислувањето на учениците, но и правилната употреба на усната и писмената комуникација.

Најважна е работата на наставникот. Тој треба да биде мост меѓу учениците и знаењето кое треба да го пренесе, но и тоа знаење да биде прифатено од учениците и усвоено. За да се доближи до учениците и да биде интересен наставниот час, наставникот освен интерактивната настава ќе ја искористи и можноста за: новинар, артист, писател, уредник итн. и ќе внесе сигурност во поглед на прифаќањето и употребата на јазичниот систем целосно.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Снежана Веновска – Антевска, „Стандарднојазичната норма како израз на јазичната култура“, *Културата и јазикот*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2009

Снежана Веновска – Антевска, „Глобализацијата и македонскиот јазик“, *Општествените промени и јазикот*, Денови посветени на Бл. Корубин 2003, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2004

Лилјана Минова – Ѓуркова, „Јазикот и литературата во наставата“, *Литературен збор*, Скопје, 1994

Максим Каранфиловски, „Јазикот во образованието“, *Македонскиот јазик во јавното општење*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2000

Блаже Конески, „ГраMATика на македонскиот литературен јазик“, *Култура*, Скопје, 1967

Димитар Пандев, „Современа реторика“, *Филолошки факултет „Блаже Конески“*, Скопје, 2013

Ружа Паноска, „Методика на наставата по македонски јазик“, *Просветно дело*, Скопје, 1994

Гордана Алексова, „Наставата по јазик во функција на јазичната култура на младите“, *Култура и јазик*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2009.

Јелица Николовска, „Македонскиот јазик во проектните процеси на предучилишно воспитание и на основното образование“, *Македонскиот јазик во јавното општење*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2000.

Атанас Николовски, „Македонскиот јазик во говорот на децата, учениците и наставниците во предучилишното и во основното воспитание и образование“, *Македонскиот јазик во јавното општење*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2000.

Олгица Додевска Михајловска, „Функционалните стилови во македонскиот јазик“, *Македонски јазик*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2008

Стојка Бојковска, „Наставникот – фактор во изградувањето на јазичната култура кај ученикот“, *Македонскиот јазик во јавното општење*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2000

Коста Пеев, „Литературниот јазик и народните говори“, *Македонскиот јазик во јавното општење*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2000